

ตอนที่ 2

อารยธรรมเอเชียตะวันออก

มาตยา อิงคนารถ

สมบูรณ์ ธรรมครองอาตม์

บทที่ 1

สภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ

ที่ตั้ง

จีนเป็นประเทศหนึ่งตั้งอยู่ทางปีกขวาสุดของทวีปเอเชีย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นที่ 3 รองจากประเทศรัสเซีย และแคนาดา ทิศตะวันตกมีอาณาเขตติดกับประเทศอินเดียและประเทศรัสเซีย ทิศใต้ติดกับประเทศพม่า ลาว และเวียดนาม ทิศเหนือติดกับประเทศมองโกเลียนอกและรัสเซีย ส่วนทางทิศตะวันออกมีอาณาเขตจากเหนือถึงใต้กว่า 6,400 กม. ขนานไปกับทะเลจีน

ภูเขาและเทือกเขา

ภูมิประเทศของจีนโดยส่วนรวมถูกปกคลุมไปด้วยเทือกเขาและที่ราบสูง ยกเว้นทางทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะของเทือกเขาแต่ละลูกจะทอดยาวต่ำลงทางด้านตะวันออก บางลูกมีความสูงเกินกว่า 20,000 ฟุตก็มี อย่างเช่น เทือกเขาคอราคอร์ม เทือกเขาอัลไต เทือกเขาคุนลุน และเทือกเขาหิมาลัย ที่มียอดเขาเอเวอเรสต์ที่มีความสูงถึง 29,141 ฟุต

ที่ราบสูงและทะเลทราย

จีนมีพื้นที่เป็นที่ราบสูง ประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนมากอยู่ตะวันตกและภาคกลางที่สำคัญได้แก่ที่ราบสูงมองโกเลียที่ราบสูงแมนจูเลียที่ราบสูงดินลิสในชานซี (Shansi) และสั่นซี (Shensi) ที่ราบสูงยูนนาน - ไทเวจ และที่ราบสูงทิเบตที่มีความสูงถึง 12,000 ฟุต ทำให้ได้รับการยกย่องขนานนามว่าเป็นหลังคาของโลก

จีนมีทะเลทรายที่สำคัญหลายแห่ง อาทิเช่น ทะเลทรายตากลามากัน ทะเลทรายวอร์โค ทะเลทรายหนิงเจีย และทะเลทรายโกบี เป็นต้น

แม่น้ำ

จีนมีแม่น้ำสายใหญ่ ๆ ที่ให้ความชุ่มชื้นแก่ประเทศอยู่หลายสาย ส่วนมากจะมีต้นกำเนิดจากภูเขาและที่ราบสูงทางทิศตะวันตก ไหลผ่านดินแดนส่วนกลางมาออกทะเลทางทิศตะวันออก ที่สำคัญได้แก่

1. แม่น้ำแยงซีหรือแยงซีเกียง อยู่ทางตอนใต้ของประเทศ มีต้นกำเนิดแห่งเดียวกับแม่น้ำฮวงโห แต่ไหลลงมาทางตอนใต้ผ่านมณฑลเสฉวน ยูนาน เจียงซู หูเป่ย์ อันฮุย ไปออกทะเลที่ปากเมืองเซี่ยงไฮ้ ทางตอนกลางของประเทศ มีความยาวประมาณ 5,800 กิโลเมตร นับเป็นแม่น้ำสายที่ยาวที่สุดและมีความสำคัญมากที่สุดของประเทศจีน เพราะนอกจากจะมีตะกอนช่วยให้ความอุดมสมบูรณ์แก่บริเวณที่ไหลผ่านแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ ๆ ไปได้ถึงเกือบต้นน้ำ นอกเหนือจากการพัฒนาระบบใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ เช่น การใช้กระแสน้ำในการช่วยผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

2. แม่น้ำฮวงโห มีความยาวเป็นที่สองรองจากแม่น้ำแยงซี (ประมาณ 4,640 กม.) อยู่ทางตอนเหนือของประเทศ ไหลมาจากแถบบริเวณเทือกเขาคุนลุน วกขึ้นไปทางตอนเหนือผ่านมณฑลส่านซี เข้าไปในบริเวณตอนใต้มองโกเลียใน วกกลับลงมาทางตอนใต้ ผ่านมณฑลเหอหนาน มาออกทะเลที่มณฑลซานตง แม่น้ำสายนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แม่น้ำเหลือง โดยเรียกตามลักษณะสีของน้ำที่เป็นดินปนทราย แม่น้ำสายนี้มีทั้งคุณและโทษต่อชาวจีน จากดินปนทรายที่แม่น้ำสายนี้พัดมาสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่สองข้างฝั่ง แต่ในฤดูฝน มีน้ำท่วมอยู่เป็นนิจเนื่องจากที่ดินบางแห่งมีความสูงต่ำกว่าระดับน้ำ ก่อให้เกิดความหายนะแก่เศรษฐกิจของประเทศ เมื่อน้ำฝนเพิ่มปริมาณมากขึ้น ความเดือดร้อนที่เกิดจากน้ำท่วมเป็นอยู่โดยสม่ำเสมอ จนได้รับการขนานนามว่าเป็นแม่น้ำวิปโยคอีกชื่อหนึ่ง ปัจจุบันมีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำซึ่งได้ช่วยลดปริมาณน้ำท่วมลง แต่ก็ไม่สามารถป้องกันได้มากนัก

นอกจากนี้จีนยังมีแม่น้ำสายใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจีน ในแมนจูเลียได้แก่แม่น้ำอามูร์ ยาว 4,600 กิโลเมตร แม่น้ำชุนกาวี ยาว 900 กิโลเมตร แม่น้ำยาลูและแม่น้ำเสียว

ในภาคเหนือ ถ้าไม่นับแม่น้ำฮวงโหกับแม่น้ำฮวยและแม่น้ำไห่ ทางตอนใต้ นอกจากแม่น้ำแยงซี ก็มีแม่น้ำซีเกียงยาวถึง 2,300 กิโลเมตร แม่น้ำเฟิร์ต ยาวประมาณ 3,048 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ตอนบนของแม่น้ำแยงซีมีแม่น้ำยู

นอกจากแม่น้ำดังกล่าวข้างต้นที่ให้ความชุ่มชื้นแก่จีนแล้ว ภูมิประเทศของจีนยังมีส่วนช่วยให้เกิดแม่น้ำสายสำคัญ ๆ อีกหลายสายไหลผ่าน เข้ามายังประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย อาทิเช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำสินธุ นอกจากนี้ยังมีคลองต่าง ๆ อีกมากมายที่สำคัญได้แก่คลอง 'Grand Canal' เป็นคลองหลักที่มีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อจีนทุกยุคทุกสมัย

ภูมิอากาศ

อาจกล่าวได้ว่า จีนมีลักษณะภูมิอากาศทุกแบบเท่าที่พื้นโลกมี เปรียบได้กับสหรัฐอเมริกาทางตอนเหนือในแมนจูเลียและบริเวณแถบเทือกเขาทางทิศตะวันตก มีลักษณะภูมิอากาศแบบหนาวจัดและแห้งแล้ง มีหิมะปกคลุมอยู่โดยทั่วไป จากตอนเหนือลงมาตอนใต้สุดของประเทศลักษณะภูมิอากาศจะมีความหนาวแตกต่างกันลงมาจาขอบขั้ว อบอุ่นค่อนข้างร้อน กึ่งเมืองร้อนร้อนมาจนกระทั่งเป็นภูมิอากาศแบบเส้นศูนย์สูตร ในบริเวณแถบชายฝั่งทะเลจะมีฝนตกชุกในฤดูร้อน จำนวนฝนได้ช่วยเอื้ออำนวยบริเวณที่ราบแถบนั้นเป็นอย่างมาก²

ทรัพยากรธรรมชาติ

ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจีนเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ถ่านหิน มีจำนวนมากพอ ๆ กับสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย กระจายอยู่ทั่วประเทศ ในแถบภาคกลางภาคใต้ และภาคตะวันตกทั้งหมด มีถ่านหินมากเป็นพิเศษ

ปิโตรเลียม เป็นทรัพยากรธรรมชาติอีกชนิดหนึ่ง ที่สร้างอำนาจทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองให้แก่จีน แต่เพิ่งมาขุดพบในราวกลางศตวรรษที่ 20 นี้เอง พบมากในแคว้นกันสู ซินเกียง และไฮลุงเกียง โดยมีปริมาณน้ำมันมากน้อยกว่ากันลงมาตามลำดับ

จีนมีเหล็ก และโรงงานอุตสาหกรรมถลุงเหล็กมากประเทศหนึ่งของโลก ที่สำคัญตั้งอยู่ในแมนจูเลีย มองโกเลีย และในภาคกลางแถบลุ่มแม่น้ำแยงซี ที่พบใหม่ ๆ ก็มีในกันสู ใจแคม และในซินเกียงด้วย

นอกจากนี้จีนยังมีทรัพยากรอื่น ๆ อีกเช่น ทองแดง ตะกั่ว ดีบุก ทอง เงิน หังสะเตน บริเวณชายฝั่งทะเลเหลืองเป็นแหล่งผลิตเกลือที่ใหญ่ที่สุดของจีน

ประชากร

ประชากรของจีนโดยประมาณมี 1,000 ล้านคน ประกอบด้วยชน 5 เชื้อชาติ ได้แก่ชาวจีน ชาวแมนจู ชาวมองโกล ชาวเตอร์ก และชาวทิเบต นอกจากนี้ยังมีชาวจีน ไม่น้อยกว่า 20 ล้านคนอพยพไปประกอบอาชีพค้าขายในที่ต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้